

XVII. Yüzyıl Şâirlerinden Vardarlı Fazlî'nin Mahzenü'l-Esrâr (Dâfi'ü'l-Hüzn) Mesnevisi

Mahzenü'l-Esrâr (Dâfi'ü'l-Hüzn) Masnavi of The 17th Century Poet Vardarlı Fazlî

İ. Hakkı AKSOYAK

Özet

Bu makalenin konusunu 17. yüz yıl şâiri Vardarlı Fazlî'nin Mahzenü'l-Esrâr (Dâfi'ü'l-Hüzn) Mesnevisi oluşturmaktadır. Fazlî'nin hayatı hakkında kaynaklarda bilgi yer almaz. Fazlî'nin edebiyat tarihine dâhil edilmesini sağlayan tek eseri Mahzenü'l-Esrâr isimli mesnevisidir. Eserin bilinen tek nüshası DTCF Ktp. İsmail Saib I. nu:1422'de kayıtlıdır. Fazlî, eserini 1636-37 yılında yazmıştır. Aruzun "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbı ile yazılan eser toplam yedi yüz atmış dört beyittir. Fazlî, eserinin bir adının Mahzenü'l-Esrâr diğer adının ise Dâfiü'l-Hüzn olduğunu belirtir.

Mahzenü'l-Esrâr'ın giriş bölümünde tevhit, münacât ve naat konulu beyitler yer alır. Daha sonra şair on iki imamdandır bahseder ve onlara olan bağlılığını bildirir. Bu bölümlerden sonra eserin konusunu oluşturan bölüme geçilir. Eserin konusu keyif verici maddeler Esrar, Beng, Falûniyyâ, Kahve, Bâde, Şarap ve Boza'nın münazarası şeklindedir. Her madde kendini tanıtmaya ve diğerlerinden üstün olduğunu kanıtlama gayreti içindedir. Dil ve edebiyat açısından zengin olan Mahzenü'l-Esrâr'da dönemin bazı sosyal olayları da yer almaktadır. Bu makalede Mahzenü'l-Esrâr'ın çeviri yazı metni neşredilecektir.

Abstract

The subject of this article is the Mahzenü'l-Esrâr (Dâfiü'l-Hüzn) Masnavi of the 17th century poet Vardarlı Fazlî. There is no information about Fazlî's life in the sources. The only work that allows Fazlî to be included in the history of literature is his famous work Mahzenü'l-Esrâr. The only known copy of the work is registered at DTCF Ktp. Ismail Saib I. no: 1422. Fazlî wrote his work in 1636-37. The work was written in the form of aruz (prosody) "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün", a total of seven hundred couplets. Fazlî states that one name of his work is Mahzenü'l-Esrâr and the other is Dâfiü'l-Hüzn.

In the entrance section of the Mahzenü'l-Esrâr, there are couplets on tawhit, münacat and naat. Then the poet mentions the twelve imams and declares his commitment to them. After these chapters, the content of the work is included. The focus of the work is the discussion of pleasure-inducing substances which are Cannabis, Beng, Falunyya, Coffee, Bade, Wine and Boza. The writer attempted to prove the superiority of each substance. Mahzenü'l-Esrâr, which is rich in terms of language and literature, includes some social events of the period. In this article, the translation text of the Mahzenü'l-Esrâr will be presented.

Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, aksoyak@gazi.edu.tr

1. Vardarlı Fazlî:

Edebiyat tarihlerinde ve kaynaklarda Vardarlı Fazlî hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmaz. Onun hakkında bildiklerimiz tek eseri olan Mahzenü'l-Esrâr'da kayıtlı olan bilgilerdir. Buna göre Vardarlı Fazlî, bugün Yunanistan sınırları içinde olan Vardar Yenicesi'ndendir. Evrenesoğulları'na akraba olan bir aileye mensuptur. Eserinin başında On İki İmam'a şiir yazıp bağlılığını açıklaması şairin Alevî/Bektaşî-meşreb olduğunu düşündürmektedir (Aksoyak 2013).

Fazlî, eserinde kendisinden çok fazla söz etmez. Sadece iki yerde Mısır'da geçirdiği açlık ve yoksulluk günlerinden bahseder. Bunun dışında kendi hakkında pek bir bilgi vermez. Fazlî, eserini 1636-37'de tamamlamıştır. Bu da şairin ölümünün bu tarihten sonra olduğunu gösterir (Aksoyak 2013).

2. Mahzenü'l-Esrâr (Dâfi'ü'l-Hüzn):

Fazlî'nin bilinen tek eseri olan Mahzenü'l-Esrâr (Dâfi'ü'l-Hüzn) daha evvel bilim dünyasına ayrıntılı bir şekilde tanıtılmıştır¹. Bu makalede önceki çalışmalardan hareketle eser hakkında kısaca bilgi verilip eserin çeviri yazılı metninin tamamı yayınlanacaktır.

Şekil Özellikleri:

Fazlî, eserini mesnevi nazım şekli ile yazmıştır. Aruzun fâ 'i lâ tün fâ 'i lâ tün fâ 'i lün kalıbı ile yazılan eser, toplam yedi yüz atmış dört beyittir. Fazlî, hikâyenin akışına uygun olacak şekilde farklı şairlere ait beyitlere eserinde yer vermiştir. Bu beyitlerin vezinleri mesnevinin vezninden farklıdır.

Konusu:

Fazlî, eserine dinî hiyerarşiye uygun olarak tevhit, münacât, naat konulu beyitler ile başlar. Daha sonra On İki İmam'ı anıp ve onlara olan bağlılığını belirtir. Fazlî, Mısır'da geçirdiği açlık ve yoksulluk günlerinden bahseder. Bir dostu, Fazlî'yi üzüntüsünden kurtarmak için onu bağ gezintisine çıkarmayı teklif eder. Akşam olunca bağda kalmaya karar verirler. Bağda eşsiz güzelliklere sahip bir kasır görürler. Beraber kasrı gezerken "pîr-i hakikat"ın kasra daveti gelir. Davete icabet etmek için kasra girerler. Kasrda Hz.

---

¹ Bkz:

Aksoyak, İ. Hakkı (2016).14. yy.'dan 19.yy.'a Anadolu ve Rumeli'de Yazılmış Türkçe Edebî Metinler Üzerine Söylenmiş Sözler. Ankara: Grafiker Yayınları. 223-243.

Aksoyak, İ. Hakkı (2013)."Fazlî, Vardarlı Fazlî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=93>. [Erişim Tarihi: 07.08.2018]

Muhammed, Hz. Ali ve On iki İmam'ı bir arada görürler. Akşam olunca sohbet başlar. Mesnevide asıl konunun işlendiği bölümde Esrâr, Beng, Falûniyya, Efyûn, Kahve, Bâde, Şarap ve Boza'nın özellikleri ve bu maddelerinin birbirlerine hücumları anlatılır. Dostları mecliste olup bitenleri Fazlî'den yazmasını ister. O da zorunlu olarak meclisin ahvalini nakleder. Meclisin hâllerinin anlatımı tamamlanınca konunun işlendiği bölüm sona erer.

Fazlî, eserini on dokuz Farsça başlık altında oluşturmuştur. Bu başlıklar ve tercümeleri şu şekildedir:

- 1- Der-Beyân-ı Âmeden-i Esrâr-ı Mahzenü'l-esrâr ve Beng-i şîrîn-Güftâr, [Sırlar hazinesi olan esrar ve tatlı sözlü afyon şurubunun (macununun) gelmesi konusunda.] 5b.
- 2- Der-Beyân-ı Âmeden-i Berş-i Dil-âver ve Fünûniyyâ-i Sühanperver,[Kahraman afyon şurubunun (macunun) ve güzel söz sahibi fünuniyyanın gelişi konusunda.] 7a.
- 3- Der-Beyân-ı Âmeden-i Efyûn-ı Nâm-dâr, [Ünlü afyonun gelişi konusunda.] 7b.
- 4- Der-Beyân-ı Âmeden-i Kahve-i Nâm-dâr, [Ünlü kahvenin gelişi konusunda.] 8b.
- 5- Der-Beyân-ı Mersiye-i Kahve-i 'Âlî-şân Berây-ı Dûd-ı Siyâhpûşân,[Siyah giyenlerin dumanı için şanı yüce olan kahvenin mersiyesi konusunda.] 10a.
- 6- Der-Beyân-ı Âmeden-i Bâde-i Gül-Reng ve Duhter-i Rez-i Dil-Seng, [Gül renkli bade ve taş yürekli üzüm kızının (şarabın) gelişi konusunda.] 11a.
- 7- Der-Beyân-ı Âmeden-i Boza-i Nâ-bekâr, [Namussuz (rezil) bozanın gelişi konusunda.] 12a.
- 8- Ta'rîf Kerden-i Hod, Efyûn-ı Nâm-dâr ve Mûcibü'l-hayât-ı Rûzgâr, [Dünya hayatının sebebi ve ünlü afyon şurubunun kendisini tanıtmayı (medh etmesi)] 13b.
- 9- Der-Beyân-ı Ta'rîz-i Berş-i Dil-âver ve Fünûniyyâ-i Sühan-perverBer-Efyûn, [Güzel söz söyleyen fünuniyyanın ve kahraman berşin afyona tarizi konusunda.] 15a.
- 10- Der-Beyân-ı Ta'rîf-i Hod Berş-i Dil-âver ve Fünûniyyâ-i Sühanperver,[Kahraman afyon şurubunun ve güzel söz söyleyen fünuniyyanın kendisini tanıtmayı (medh etmesi) konusunda.] 15b.
- 11- İ'tirâz Kerden-i Efyûn-ı Nâm-dâr Ber-Berş-i Dil-âver ü Fünûniyyâ-i Sühan-perver, [Ünlü afyonun kahraman afyon şurubuna ve güzel söz söyleyen fünuniyyaya itiraz etmesi] 17a.
- 12- Der-Beyân-ı Ta'rîz Kerden-i Esrâr-ı Mahzenü'l-esrâr u Beng-i şîrîn-Güftâr Ber-Efyûn u Berş, [Sırlar mahzeni esrarın ve tatlı sözlü bengin afyona ve berşe itiraz etmesi konusunda.] 17b.

13- Der-Beyân-ı Ta'rîf Kerden-i Hod-râ Esrâr-ı Mahzenü'l-esrâr u Beng-i şîrîn-Güftâr, [şirin sözlü afyon şurubunun (macununun) ve sırlar hazinesi olan esrarın kendilerini tanıtmaları (medh etmeleri) konusunda.] 19a.

14- Der-Beyân-ı Ta'rîz Kerden-i Bâde-i Gül-Reng Ber-Efyûn ve Fünûniyyâ ve Beng, [Gül renkli badenin afyon fününiyya ve benge karşı tariz etmesi konusunda.] 20a.

15- Der-Beyân-ı Ta'rîf Kerden-i Hod-râ Bâde-i Gül-Reng ü Duhter-i Dil-Seng, [Taş yürekli kız (şarap) ile gül renkli badenin kendilerini tanıtmalarının (medh etmeleri) konusunda.] 20b.

16- Der-Beyân-ı Firâk-nâme-i Duhter-i Rez ü Beyt-i Kerem Ez-Vatan ve Mâder-i Hod-râ, [şarabın, kendi annesinden, vatanından ve kerem evinden ayrılış mektubunun konusunda.] 21b.

17- Der-Beyân-ı Ta'rîf Kerden-i Kahve-i 'Âlî-şân Ber-Bâde-i Gül-Reng, [şanı yüce olan kahvenin gül renkli badeye karşı tariz etmesi konusunda.] 23a.

18- Der-Beyân-ı Ta'rîz Kerden-i Hod-râ Kahve-i 'Âlî-şân ve İlzâm Kerden-i İhvân-ı Hod-râ Ber-Vech-i Ma'kûl, [şanı yüce olan kahvenin kendini medh etmesi ve kendi dostlarını akıl yoluyla ikna etmesi konusunda.] 25a.

19- Men Lem-yeşkûru'n-nâse Lem-yeşkûrallahe ve Men-yeşkûri'l-kalîl Lem-yeşkûri'l-kesîr [Eger bir kimse aza şükretmezse çoğa da şükretmiş olmaz.] 25b.

Mahzenü'l-Esrâr (Dâfi'ü'l-Hüzn)'da bazı sosyal olayların yansımaları da yer alır. Bunlardan birisi, şairin eserini yazdığı dönemde Osmanlı tahtında olan 4. Murat'ın kahve, tütün ve şarap gibi maddeleri yasaklamasıdır. Şair, afyon, boza ve esrar gibi maddeleri kullananların asıldığını, evlerinin basıldığını, atlarla yerde sürükletildiklerini, parmaklarına kamış sokulduğunu anlatır. Kendisinin de aynı âkıbeta uğramaktan korktuğunu ve bu alışkanlıklarını terk etmek zorunda kaldığını belirtir. Fazlî, o dönemde İstanbul'da yaşayan kibar insanların da keyif verici maddelere düşkün olduğunu söyler.

Fazlî'nin Mahzenü'l-Esrâr(Dâfi'ü'l-Hüzn)'ı Nagzî'nin Kahve vü Bâde; Fuzûlî'nin Beng ü Bâde mesnevisi ile birlikte "sanat yönü ön planda olan, okuyucunun edebî zevkine hitap eden ana çizgisi aşk ve macera olan mesneviler" gurubuna girer (Aksoyak 2013).

Sonuç:

Fazlî'nin Mahzenü'l-Esrâr (Dâfi'ü'l-Hüzn)'ı daha evvel bilim dünyasına tanıtılıp şekil ve içerik özellikleri ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir. Bu çalışmada ise eser hakkında kısa bilgi verilip eserin çeviri yazı metni neşr edilmiştir.

Kaynakça

- Açıkgöz, Namık (1991). "Kahve Etrafında Teşekkür Eden Kamuoyu". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(1):1-27.
- Aksoy, Hasan (1986). "Münazara". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C.6. İstanbul. Dergâh Yay. 469.
- Aksoyak, İ. Hakkı (2013). "Fazlî, Vardarlı Fazlî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=93>. [Erişim Tarihi: 07.08.2018]
- Aksoyak, İ. Hakkı (2016). 14. yy. 'dan 19.yy. 'a Anadolu ve Rumeli'de Yazılmış Türkçe Edebî Metinler Üzerine Söylenmemiş Sözler. Ankara: Grafiker Yayınları. 223-243.
- Diriöz, Meserret (1980). "Türk Edebiyatında Münazara". *Millî Kültür*. 2(1):22.
- Fazi Vardarî. Mahzenü'l-Esrâr. DTCF Ktp. İsmail Saib I. Nu. 1422. Vr. 28.
- Kürkçüoğlu, Kemal Edip (hızl.).(1995). *Fuzulî Beng ü Bâde*. İstanbul. Maarif Vekaleti Yay.
- Levend, Ağâh Sırrı(1988). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yay.140-141.
- Özkan, F. Hakan (1997). Şabanzade Mehmed Muhteşem: Münazara-i Tığ u Kalem. Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Ünver, İsmail (1986). "Mesnevi". *Türk Dili-Türk Şiiri Özel Sayısı II-Divan Şiiri*. 415-416-417:433-437.

METİN

MAHZENÜ'L-ESRÂR veya DÂFİ'Ü'L-HÜZN

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün] [1b]

- 1 Hâmd-i bî-ḥad ol Ḥudāya ey aḥi
Hem ṣenā-yı lā-yu'ad olsun daḥı
- K'ol durur eşyāyı yoḡdan var iden
Bî-peder ferzendi hem izhâr iden
- Yoḡ iken yir ile gök ol var idi
Gevherinden ilerü bir kâr idi
- Bir nazarla gevheri âb eyledi
Kâf u nûmı aña mîzâb eyledi
- 5 Beyt-i Ka'be ba'ḍehu buldı vücûd
Kim odur beyt-i 'atîk ey ehl-i cûd
- Beyt-i Maḡdis buldı hem andan esâs
Ḥayme-i mî'âd u daḥı cümle nâs
- İki ḫarf ile yaratdı cümlesin
Âb-ı gevherden düzetdi cümlesin
- Şoñra Âdemle müşerref eyledi
Ḥamdü lillâh ḫoş mükellef eyledi
- Bâ-ḫuşûş ol Aḫmed-i Muḫtâr ile
Eşref itdi ol sözi dür-bâr ile
- 10 Çün cihâna geldi Aḫmed ey kişi
Def'-i cehl oldı anuñ dâ'im işi
- Cehl tûfânında ḡalmışdı cihân
Ḥayr u şer' seçmezdi kimse ol zamân [2a]
- Ẓulm u küfr ile cihân ḡolmuş idi
Şöhreti hem küfr ile bulmuş idi
- Ḳam' u ḡal' itdi ḡilâ'-ı cehli ol
Virmedi aşlâ amân u mehli ol

- Ahmed oldu nür-ı bedr-i kāyināt
Nür-ı Ahmedle pür oldu şeş cihat
- 15 Şad hezār olsun şalāt ile selām
Ol habīb-i müctebāya ber-devām
- Hem taḥiyyāt u dūrūd-ı bī-şumār
Āl u aşḥābına olsun ber-ḳarār
- Kʻanlar ile buldı ʻālem nūr u fer
Daḥı anlarla bilindi ḥayr u şer
- Bozmadılar ʻahdini peygāberüñ
ʻAhdî üzre gıtdiler ol serverüñ
- İtmediler kimseye zūlm ü ḥaṭā
İşleri dāyim ʻaṭā idi ʻaṭā
- 20 ʻAdl u dāyı anlar icrā itdiler
Her biri yollı yolınca gıtdiler
- Baʻde zālîk bu ḥaḳîr-i pür-elem
Fazlî-i Vārdāri Evrenosî hem
- Hem giriftār-ı hemîşe ḡamm u hem
Mübtelā-yı dāyimā derd ü elem
- Hicretüñ biñ kırk altısında ben
Kendi ḡam-ḥānemde oturur iken
- Fıkr-i ḡam ālūde itmişdi beni
Faḳr u fāḳa nārı yakmışdı teni
- 25 Tîr-i ḡam hem baḡrımı delmiş idi
Şabrdan cānum lebe gelmiş idi
- Mışr içinde niçe günler gezdüm aç
İtmedüm kimseye ʻarz-ı ihtiyāc [2b]
- Açlıḡa şol deñlü şabr eyler idüm
Şabr ile kendümi hem egler idüm

- Künc-i ğamda kendüme eylerdüm 'itâb
Gâh iderdüm gerdiş-i 'akse hitâb
- Geh sögerdüm baht-ı pür-idbâruma
Artururdum hışm ile âzârumı
- 30 Bahtuma şetm eyleyüp dirdüm aña
Ey ebû nevm ü faķır uyansañ a
- Çeşm-i hâb-âlûdeñi açsañ ne var
Bir nazar itseñ baña ey nâ-bekâr
- Niçe bir ey baht pür-idbârsın
Hâb-ı ğafletde olasın yarsın
- Ķandasın ey baht-ı bed sen Ķandasın
Uyķu torbasında mısın Ķandasın
- Âh bir kez destüme girseñ hemân
Ķatl iderdüm hîç virmezdüm amân
- 35 Bârî dirlerdi cihân halkı baña
Tâli'in Ķatl eylemişdür bu fetâ
- Tâli'in Ķatl itmeseydi bu eger
Bir büyük âdem olurdu mu'teber
- Tâli'in Ķatl itdügiyçün lâ-cerem
Oldı böyle neketî vü pür-elem
- Buña beñzer niçe efsân u füsün
Şetm iderken bahtuma zü-fünün
- Taşradan bir yâr-ı ğâr u ğam-güsâr
Mâ'il-i seyr ü şikâr-ı kûhsâr
- 40 Çıķageldi yanuma ol nâ-gehân
Derd ü ğam-âlûde görince hemân
- Didi kim yok yok haťâdur bu haťâ
Bu ğam u endüha olmaķ mübtelâ [3a]

Ġam helâke dâyimâ câzib olur
Daġı nedem ü nekbete câlib olur

Dur yuġaru seyr-i bâġ eyleyelüm
‘Andelîbânı varup diñleyelüm

Olma sen ġam-âlûde dîbâ için
Mużtarib oturma hem dünyâ için

45 Eyleme zinhâr derd ile enîñ
Tâ ola ġülşen bize ġuld-ı berîñ

Bu cihânda munfa‘il olma şakın
Yoġ durur zîrâ sebât ey ġarîñ

Ġuş eyle bu sözi ey yâr-ı cân
Ki buyurmuşdur zarîfân-ı cihân

Beyt

[Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün]

Der-în‘âlem kesî bî-gam nebâşed
Eger bâşed Benî Âdem ne-bâşed

Cân-fezâ vü dil-ġüşâ ġüftârġâ
Çoġ şafâlar virdi o demde baña

50 Ĥâne-i dilde o dem ġam oldu dūr
Ol ġam u hem mevzî‘ine doldı nūr

Ĥalmış iken ġâr-ı ġamda mübtelâ
Cümlesin def‘ itdi ol yâr-ı vefa

Ġam yirine şādî çün oldu bedel
Ol bedel ni‘me’l-bedel ni‘mel-bedel

Buña beñzer niçe niçe tesliye
Virdi hem itdi baña çoġ terbiye

Yâr-ı şādîġ olduġın çün añladum
Ĥul gibi her emrûme bil baġladum

55 Yâr-ı gâr u hem-celîs oldum aña
Hem enîs oldum dağı şubh u mesâ [3b]

Çünkü taşra çıkdık ol ğam-hâneden
Cümle ğam gitdi dil-i vîrâneden

Yek-cihet yek-dil olup yârân ile
Seyre kaçd itdük o dem ihvân ile

Mâ²-i cârî gibi çün olduk revân
Hızr-veş bulduk hayât-ı câvidân

Hâk-i pây-ı sebzezârı sürmeveş
‘Ayna çekdük ‘aynı ile sürme-keş

60 Ser-te-ser Mısrı teferrüc eyledük
Her teferrücd e tevârîh söyledük

Hem memerr-i nâs olan Bulağını
Seyr ü gül-geşt eyledük her bāğını

Ugradık bir bāğa ol dem nâ-gehân
Bî-tekellüf i çerü girdük hemân

Çünkü girdük biz kamu yârân ile
Dağı ser-cümle olan ihvân ile

Huş gelüp yârâna ol cāy-ı laţîf
Hem dağı ol bāğ-ı pür-bâr u nazîf

65 Kaldılar içinde bā-emn ü amân
Hem dağı eglendiler haylî zaman

Nağl u nârencini seyr itdük tamâm
‘Ayş u ‘işret eyledük irince şâm

Şâm irince bāğda kıldık karar
Anda yatmağa hem itdük ihtiyâr

Hâşılı çün anda kaldık ol gice
Çok şafâ vü zevk itdük ey hâce

- Ol şafâ vü zevkden cümle elem
Maḥv olup gitdi gönülden ey dedem
- 70 Gündüzümüz oldu ihvân ile 'îd
Hem gicemüz oldu bir ḳadr-i sa'îd [4a]
- Şubḥ olunca yidük içdük bâ-şafâ
Sürdük aramızdan âlâmı şehâ
- Çın seḥer ol bâğdan ey behrever
Ġayrı bâğa eyledük seyr ü sefer
- İçerü girdük aña da hem-çünân
Ser-te-ser seyr eyledük ey nev-civân
- Bâğ ammâ özge bâğ ey nev-civân
Güyyâ cennetden olmuş bir nişan
- 75 Nâr u nârenciyle mâl-â-mâl idi
Her birinün şâḥı bir şekl-i dal idi
- Çün dil-i 'uşşâḳ idi nârı dü-nîm
Zerd idi nârenci çün rüy-ı yetîm
- Hem leb-i dilber gibi şeftâlusı
Âb-dâr idi ya cânum ḳayısı
- Daḥı şeftâlû-yı durrâḳ ey cevân
Büse-i dilber gibiydi râygân
- Dâne-i engür idüp 'arz-ı cemâl
Ḥâl-i ḥübân gibi bulmuşdı kemal
- 80 Rüy-ı 'âşık gibi sîbüñ her biri
Bir yanı ḥamrî vü bir yanı şarı
- Ḥüşe-i ḥurmâya çün pistân-i bîkr
Degmemişdi daḥı dest-i Zeyd ü Bekr
- Müz u emrûdı çü gerdân-ı nigâr
Ḥoş na'îm ü ter idi ey kâm-kâr

- Mîve-dâr ağaçları çün'âbidün
Kâyimün u râki'un u sâcidün
- Bî-ḥisâb eşçâr-ı müşmirden semâ
Zerre miqdârı görünmezdi şehâ
- 85 Serv ü bîd ü nârven bâ-naḥl u bân
Şaf şaf olmuş şufûf-ı 'âbidân [4b]
- Sünbül ü nesrîn ü verd ü zâymerân
Ser-te-ser dutmuşdı bâğı ey cevân
- Ol dirahṭân-ı 'acâyibden çünân
Farḳ olınmazdı semâda Ferḳadân
- Ṭuṭiyân u kumriyânı şîve-kâr
'Andelîbân-ı hoş-elḥânı hezâr
- Toḥm u eşçârı ser-â-pâ sâcidün
Yâsemenler dâl tâc çün şüfiyân
- Beyt**
- 90 Ravzatün mâ²-i nehrübhâ selsâl
Devḥatün sec^c-i ṭayruhâ mevzün
- [Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]
Var idi hem anda bir ḳaşr-ı bülend
Sakf-ı bâlâsına irmezdi kemend
- Bir 'aceb ḳaşr-ı bülend ü zer-feşân
Ṭâkı Kistrâ ḳaşrı Ḳayşerden nişân
- Hem daḥı Şeddādî yapu yapısı
Daḥı 'ar'ardan düzilmiş ḳapısı
- Mâ²-i Nîl altında niçe mäh u sâl
Cennet-i Me²vâdan 'arz eyler cemal
- 95 Bir ḳaşır olmuş ki ašlâ yok ḳuşûr
Seyr idenler dir idi hel min-fütûr
- Şuffeler bünyâd olmuş cā-be-cā
Hem maḳarr-ı dilberân-ı bā-vefâ

- Ser-te-ser eṭrâf u eknâf ey gûlâm
Hür-ı maḳşûrât için bulmuş niẓâm
- Şöyle naḳş itdürmiş ol bânî anı
Reşk iderdi görse Kirmânî anı
- Görse ger hem ol nigâr-hâne-i Çîn
Nâr-ı ḥasretle yaḳardı ḥânesin [5a]
- 100 Seyr iderken biz bu ḳaşrı bā-şafâ
İrdi ol dem gûş-ı câna bir nida
- Ol nidâ bu idi kim ey yâr-ı cân
Teşrîf eyleñ bu yaña ey zâyirân
- Sizleri pîr-i ḥaḳîḳat istiyor
Hem daḥı şeyḥ-i ṭarîḳat istiyor
- Biz daḥı da'vet icâbetdür diyü
Varduḳ aña cân u dilden isteyü
- Seyr ü gül-geşt iderek yârân ile
Ṭaşra çıḳduḳ bâḡdan ihvân ile
- 105 Bir iki adım çü gitdük ilerü
Didiler bize buyuruñ içerü
- İçerü girdük hezâr âdâb ile
Germ ü âzer meyle hem pür-tâb ile
- Bir 'aceb 'âlî-maḳâm imiş meger
Hîç göz görmüş degül anı deḡer
- Gördük anda bir nice 'arifleri
Şâḥib-i mâni' vü ḥâl ehlileri
- Muştafâ vü Murtezâ bendeleri
Maḥrem-i esrâr efgendeleri
- 110 Şâh Hüseyin ile Ḥasan 'aşîḳları
Hem daḥı Zeynü'l-'ibâd şadıḳları

Ol Muḥammed Bākıra şubḥ u mesā
Medḥin idüp aña iderler du'ā

Kāzım ile Şāh 'Alī Mūsā Rızā
Cān u dilden sevgülidür bunlara

Şāh Takī ile Naḳīyi sevdiler
Hem daḥı Mehdīyi kimdür bildiler

Anlara çün 'aşḳ 'arz itdük o dem
Didiler 'aşḳ olsun ĩmānum bu dem [5b]

115 Her bir ihvāna nice ta'zīm ile
Bir maḥal gösterdiler tekrīm ile

Her birimiz çü geçüp kılduk ḳarār
Şām irince eyledük şöḥbet i yār

Ol arada ben faḳīr ü pür-melāl
Ḳaşr u bāḡuñ nāmını itdüm su'āl

Birine didüm ki ey kān-ı kerem
Bu mıdur didükleri Bāḡ-ı İrem

Didi ol dem baña ol yār-ı güzīn
Bu degül Bāḡ-ı İrem ey merd-i dīn

120 Gerçi şüretde degül Bāḡ-ı İrem
Līk bu Bāḡ-ı İremden yeg bu dem

Zīra ol ḡā'ibde bu ḥāzırdadır
İkisinüñ farkı ḥod zāhirdedür

Bu meşeldür kim dimiş ehl-i fenā
Ġā'ibe gülbāḡ ü ḥāzıra şalā

Bunuñ adı Ḳaşr-ı Bi'l-'ayn oldı bil
Sen didüğüñ bāḡ bu bāḡ ol degül

Ol sebebdendür adı Ḳaşr-ı Bi'l-'ayn
Kim olupdur bu maḳar-ı ḥūr-ı 'ayn

125 Ger İrem görse bunuñ ırmağını
Ağzınıñ şuyı boğardı bāğını

Nisbet olınsa buña Bāğ-ı İrem
Diymeyeydi halk içinde bir direm

Zīra adı var anuñ kendüsi yok
Kıl u kâliyse cihānda katı çok

Kimse bārından anuñ yimiş degül
Belki aña el bile degmiş degül

Der-Beyān-ı Āmeden-i Esrār-ı Mahzenü'l-esrār ve Beng-i Şirîn-Güftār [6a]

Ben bu güft ü gūda iken nā-gehān
İçerü girdi hemān bir nev-cevān

130 Bir cevān-ı hoş-dem ü hem hoş-nefes
Sebze-püş olmış ser-ā-ser bā-heves

Hızrveş hadrā vü sebze cāmelü
Hem 'alem-dār u yeşil 'imāmelü

Bir zarīf idi ki cümle nās aña
'Āşık u dīvānesi olmuş şehā

Cünbiş ü reftārına gilmān u hūr
Ser-te-ser hayrān u ser-gerdān u hor

Niçe yıldur çigzinür çerh-i felek
Görmemişdür böyle bir ahdar melek

135 Kaddine öykündügiçün nārven
Pāy-der-gil kaldı oldu nā-reven

'Ar'ar u şimşād u serviyle çenār
Çün hırāmın gördiler bunuñ i yār

Bāğda pā-beste kılup bī-hırām
Anlara oldu hırām ayrıuk harām

Böyle bir kāmēt-kıyāmet kopmamış
Kopsa da bir böyle kāmēt kopmamış

- Hânkâh içre çü girdi ol civân
Didi 'aşk olsun size ey 'âşıkân
- 140 Cümle yārân-ı şafâ ta'zîm ile
'Aşkın aldılar niçe tekrîm ile
- Nâz ile oturdu çün ol nâzenîn
Şaldı meclis ehline 'aşk âteşin
- Başladı nazm-ı kelâma ol hemân
Okıdı bir niçe ebyât ol cüvân
- İşidicek ben gedâ güftârını
Maḥzenü'l-esrâr olan dür-bârını [6b]
- Şöyle ḥayrân u bî-huş oldum o dem
Kalmadı 'aqlum ki bir yaña gidem
- 145 Bî-huş u medhûş kaldum arada
Post bıraḳdum bir nice gün orada
- Şordum ol ism-i şerîfini anuñ
Hem daḫı nâm-ı laṭîfini anuñ
- Didiler kim şorar ise nâmı ne
Maḥzenü'l-esrâr dirler namına
- Hem laḳab dilber lebi oldu aña
Vaşlına iren kişi buldı şafâ
- Hânkâh içre bu niçe mâh u sâl
Terbiye bulmuşdur ez-ehl-i kemal
- 150 Pîr ü dervîşden bulupdur terbiye
Şeyḫden hem ḥâşıl itdi tezkiye
- Ṭûṭiveş sükkerle bislendi bu yâr
Lâ-cerem şîrîn-leb oldu bu bâr
- Dâ'imâ şehd ü şekerdür yidügi
Ṭûṭiveş sebze ḳabâdur giydügi

- Niçe dervîş ile olmuş hem-celîs
Niçe pîr ile bu olmuş hem-enîs
- Gerd-i rāh-ālūde olmuş niçe dem
Kūh u şahrāya kōmîş niçe qadem
- 155 Hem-celîs ü hem-enîs ü hem-ṭarîk
Niçe māh u sāl olmuş hem-refîk
- Cevher-i ṭab'ında lā-būd sırrı var
Lā-cerem baş üzre anuñ yiri var
- Dest ü kef üzre bulupdur mertebe
Anuñ için yol virilmez merkebe
- Bir nazarla ādemi hayrān ider
Dervîş iken 'āleme sulṭān ider [7a]
- Kūşe-i çeşm ile ger kılsa nigāh
Mülk-i Īrāna ider bir demde şāh
- 160 Saña cümle Hind ü Sindi bildürür
Çîn ü Māçîn ile dehri bildürür
- Şoḥbetinde bir dem olsañ ger anuñ
İklim-i Seb'a olur o dem senüñ
- Der-Beyān-ı Āmeden-i Berş-i Dil-āver ve Fünūniyyā-i Sūḥan-perver**
Anı gördük der-'akab ey kām-yāb
Zerd ü aşfer-fām bir ḥūrşîd-tāb
- Bir müzehheb bir muṭallā māh-rū
Şūḥ u şengül vesme-eburū qara mū
- Sāde-rū şūrîde bir ḥoqqa-dehān
Daḥı bir nev-bāve-i bāğ-ı cihan
- 165 Çihre vü peyker güşāde bir perî
Sîm ü zerrîn tāc ile bir müşterî
- Şehd ü şekker-rîz güftarı laṭîf
Bir cevān-ı zū-fünūn u hem zarîf

Sîm ü zerden giymiş ol bir zerdevâ
Kıplamış semmûra dîbâdan kabâ

Şîve vü ğanc ile hoş-reftâr ile
Cilve vü 'işveyle pür-güftâr ile

Niçe pîr-i lâ-şeyi ihyâ ider
Niçe düşkün mürdeyi ber-pâ ider

170 Bir 'aceb takrîre mâlik ol melek
Ne melâyik buña mâlik nüh felek

Yitmiş iki dil ki ol takrîr ider
Bir ayağ üstinde heb tefsîr ider

Aña dağlı cümle yârân-ı şafâ
Eylediler yolına cânlar fedâ [7b]

Niçe biñ i'zâz ile ikrâm ile
Yir virüp oturdılar ibrâm ile

Şadra çün geçdi o yâr-ı nâzenîn
Ber-ter itdi şadr u sînem âteşin

175 Zerrece kalmadı şabrum ol zamân
Şormayınca adını ey nev-cevân

Pes didi ol hâlde bir ehl-i hâl
Ger şorarsañ adını ey pür-su'â

1

Adı berş-i pehlevân-ı nâm-dâr
Hem fûnûniyyâ-i merd-i kâm-kâr

Dâfi'ü'l-ğam ve'l-kederdür dâyimâ
Râfi'-i hemm ü keseldür dâyimâ

Bir nice tertîb ile terkîb ile
Hem niçe teh îb-i hoş tezhîb ile

180 Kendüyi dâyim şadup ögmekdedür
Hem dağlı rûyın çeküp düzmekdedür

Mübtelâsıdur kamu ecnâs-ı nâs
Tâlibidür cümle ʿâlem bî-kıyâs

ʿÂşıkın öldürici bî-raḥmdur
Rûz u şeb işi hemîşe zaḥmdur

Cüst ü çâpük ḥoḳḳa-bâz u zû-fünûn
Niçe Rüstem fennile itmiş zebun

Der-Beyân-ı Âmeden-i Efyûn-ı Nâm-dâr

Der-ʿaḳab gördük yine biz ḥûb şâh
Rûyı gendüm-gün hem-çün ḳurş-ı mâh

185 Nükte-dân u misk-pûşân u zarîf
Şâhib-uşûl u ḥarîf ü hem laṭîf

Cân virür ʿuşşâḳ vaşlı bâğına
Mübtelâlar yüz sürer ayağına [8a]

Ḥüsn-i gendüm-günü gendüm danesi
Hem güzellik naṭʿinuñ ferzânesi

Ḥabb-ı miskî gibi leb ḥoş-büy idi
Dâne-i fülful gibi eşmer-rüy idi

Rûy-ı şeb-rengin gören şatdı hemân
Âsmânda ḳurş-ı mâh-ı şeb-revân

190 Zülf-i pür-çînüñ gören didi o ḥîn
Budur ol tiryâk olan mârân-ı Çîn

Şalını şalını girdi içeri
Şadra geçdi nâz ile hem ol perî

Söze âğâz eyledi biñ nâz ile
Nükteler didi rümûz u râz ile

Ġamzeler itdi bize açmazdan
ʿİşveler gösterdi ol ṭannâzdan

ʿAḳlumu gâret idüp ol dil-rübâ
Eyledi bî-hüş u ḥayrân u gedâ

- 195 Başladı 'irfâna sözlerden o dem
Oğudı bir niçe eş'âr ol şanem
- Şordum ol dem nâmnı bî-ihtiyâr
Hem dağı 'unvânını ey bahtiyâr
- Didi ol demde baña bir ihtiyâr
Adı efyün-ı zarîf ü nâm-dâr
- Hem dağı elķābına dirler i yâr
Mücib-i bahş-ı hayât-ı rûzgâr
- Niçe mevtâyı bu gâhî dirgürür
Niçe mahyâyı bu gâhî öldürür
- 200 Mübtelâsına gehî eyler vefâ
Gâhî katleyler amân virmez añâ
- Böyledür bunuñ hemîşe şan'atı
Kim amânsuz öldürür bu nekbeti [8b]
- Der-Beyân-ı Âmeden-i Ķahve-i Nâm-dâr**
Der-'aķab gördük yine ey dil-rübâ
Bir siyeh-püş u siyeh-çerde-liķâ
- Bir Ķabeş yüzli Yemen Ķunkârını
Hem yaluñ yüzli 'Arab dil-dârını
- Bir ķabâ-yı Ķinî giymiş egnine
Mâlik-i Fağfûrı almaz 'aynına
- 205 Bir 'aceb pür-süz u tâb u şive-kâr
Hem dağı mümtâz-ı bāğ-ı nev-bahâr
- Dağı bir 'ayyâr u seyyâh-ı cihân
Germ ile serd-azmüde bahta cân
- Hind ile Sind ü Yemen 'ayyârı hem
Mışr ile Şâm u Ķaleb Ķammârı hem
- Yine sulţân ile olmış hem-nişîn
Niçe Ķunkâr ile bulmuş perverîn

- Niçe şeyh ü şâbı görmüş ol güzîn
Niçe hürü'l-‘ayna olmuşdur yakîn
- 210 Çok velâyet seyr ü gül-geşt eylemiş
Her memerrin küh ile deşt eylemiş
- Heft kişverden virür halka haber
Yitmiş iki dil dahı ezber ider
- Puhte olmuş şâf u sâde meşrebi
Meşrebine herkes olmuş müştērî
- Şâhib-i cüş u hurüş u tâb-dâr
Tâb-ı rüyından niçe diller yanar
- Ka‘be-i ‘ulyâda çok olmuş muķîm
Haylî dem eşrâfa olmuş hem nedîm
- 215 Lâ-cerem ol Ka‘be-i ‘ulyâ gibi
Çok şeref kesb eylemiş ol cā gibi [9a]
- Niçe dem zemzemle olup hem-dem ol
Haylî kaynamış ol âb ekrem ol
- Niçe kerre hacca itmişdür sefer
Niçe merre Kuds aña olmuş memer
- Ka‘be gibi çün siyeh-püş oldu bu
Lâ-cerem miskî gibi hoş buldı bû
- Hor bakma sen buña kalbin uyar
Şâzelî hazretlerinüñdür bu bâr
- 220 Kalbini hubb-ı habîb itmiş bunuñ
Meşrebin lübb-i lebîb itmiş bunuñ
- Cümle ‘âlem ‘âşık u hayrânıdır
Hem kamu âdem anuñ kurbânıdır
- Ol dahı âdâb ile pür-tâb ile
Şerm ü ekrem ü ‘araķ-rîz âb ile

- Dâhil-i meclis çün oldı bā-vefā
Heb el üzre dutdı yārān-ı şafā
- Cümlesi ta'zīm ü tekrīm itdiler
Her birisi meşrebince gitdiler
- 225 Ben gedā ol demde ey yār-ı vefā
Şordum ol nām-ı laṭīfin bā-şafā
- Didiler nāmı bunuñ ey yār-ı cān
Ḳahve-i hoş-meşreb ü hem 'ālī-şān
- Ger anuñ elḳābın eylerseñ su'āl
Meclis-ārā ü zarīf ü pür-maḳāl
- Ḳahve meclis-edā ey nāzenīn
Meclisi çün eyledi ḥuld-ı berīn
- Her biri bir söze āḡāz eyledi
Daḡı her kūşeden āvāz eyledi
- 230 Meclis ehlinden o dem bir dil-firīb
Ya'nī yārān-ı şāfādan bir ḡabīb [9b]
- Ḳahve-i mümtāz u ṭannāza o dem
Bir su'āl itdi zarāfetle dedem
- Didi ey yār-ı vefā-dārum benüm
Hem daḡı derdüme dermānum benüm
- Bir su'ālüm var saña ey dil-rübā
Umaram kim ḡaṭıruñ bulanmaya
- Ol daḡı biñ ḡanc u biñ şīve ile
Daḡı niçe ḡande vü 'işve ile
- 235 Didi eylegil su'ālün ey dede
Tā göreyüm kim senün gönlün nede
- Didi var idi senün bir hem-demün
Hem daḡı hem-meşrebün hem-maḡremün

Çanda gitseñ bile giderdi i yâr
Çanda otursañ olurdu ğam-ğüsâr

Ansuz olmazduñ sen aşlâ bir nefes
Ol idi her derdüñe feryâd-res

Dimezem adıñ saña ey nev-civân
‘Aql u fehmüm var ise añla hemân

240 N’eyledüñ n’itdüñ o yâr-ı şâdıkuñ
Yoğsa odlara mı yağıduñ ‘âşıkıkuñ

Şaqlama luğf eyle baña râzuñı
Şaqlama ol ‘âşık-ı ser-bâzuñı

Bir su’âli ğuş idüp ol dil-rübâ
‘Aql-ı külli gitdi oldu çabçara

Bir kere âh itdi düdündan o mâh
Düd-ı âhından boyandı heb giyâh

Âh ebr oldu vü bârân eşk-i çeşm
Ra‘d oldu nâle vü feryâd u hışm

245 Ol ğazâla ol ân ‘aynın açup
Kec nazarla yüzine bir kez baçup

10a Didi kim itme su’âlin sen bunuñ
Hem dağı çalma çavalın sen bunuñ

Irlama türkisini şağın baña
Söz ü sazın itme hem yakın baña

Luğf idüp anuñ baña adın dime
Hem dağı nâm u nişânın söyleme

Hâkimü'l-vağt işidürse ger seni
Bu arada ne seni çor ne beni

250 Kim dağı anı yâd iderse aşılır
Dağı dükkânıyla beyti başılır

Ger anuñla hem-dem olsa bir kişi
Burnı kulağı gider yāhod dişi

Nicesin hem atlara süritdiler
Parmağına hem kâmiş yürüttiler

Bunuñ için niçe âdem ey halîl
Çatlolındı gitdi heb ħor u zelîl

Bunca fitneler çü koptı ol yârdan
Şoğdı kâlbüm ol ruħ-ı gül-nârdan

255 Ser-te-ser 'âlem ayağa kalkdılar
Âteşe yakmağa fetvâ aldılar

Emr-i sulţânide çün buldı vürüd
Yağdılar dildârumı mânend-i 'üd

Der-Beyân-ı Mersîye-i Kahve-i 'Âlî-şân Berây-ı Dûd-ı Siyâh-püşân

Kahve-i 'âlî-cenâb u ter-mizâc
Ol sa'âdet-iktisâb u pür-revâc

Çok rivâyet söyledi vü ağladı
Hem firâk odıyla bağrın dağladı

Yazdı bir mersîyye ol demde hemân
Oğdı yârâna çün âb-ı revân [10b]

260 Didi kim ey dilberüm sen kandasın
Çeşm-i ħün-âb ile misin kandasın

Kağı yirlerde arayum ben seni
Kimlerüñ yanında bulayum seni

Tağlar başında mısın ey perî
Yoħsa ravzâlarda mısın ey ħurî

Yirde misin gökde misin dilberâ
Yoħsa şahrâlarda mısın serverâ

Câme-ħâbuñ kırı yir mi yâ ħarîr
Yoħsa çül ile çuval mı ya ħaşîr

- 265 Yoħsa bir hâşılda mı ħabs itdiler
Ey dirîgâ kıncaru dels itdiler
- Fireng iklîminde mi olduñ esîr
Ol cezîre oldu mı saña maşîr
- Şimdi giydüñ mi ‘aceb kır-i karîr
Hem maķarruñ oldu mı nâr-ı sa‘îr
- Saña lâyıķ mı olasın kır-puş
Hem giye mi kin libâs-ı kır-nuş
- Sen giyerken aħdar u aşfer ħarîr
Şimdi câmeñ oldu mı kaķrân u kır
- 270 Āħ senden ayrılalı ey civân
Gözüme zindân olupdur bu cihân
- Senden ayru düşeli kıan ağlaram
Āteş-i hecr ile bağrum dađlaram
- Ben senüñle yâr iken ey nâzenîn
Olmış idi cümle yir ħuld-ı berîn
- Bârgâhum pür iderdi şağ u şol
Şeyĥ ü şâb u hem niçe ehl-i uşul
- Niçe dervîşânı baş itmiş idüñ
Niçe bayı dağı rây itmiş idüñ [11a]
- 275 Cümle miskîn ü faķîr ü nâ-tüvân
Süfre-i in‘âmumuzdan yirdi nân
- Şimdi cümle ‘âlem olmuş ħuşk-leb
Ne gelür var ne gider maķbüz heb
- Cümlenüñ yüzi ‘abûs u kaķtarîr
Yüzlerine baķamazsın ey faķîr
- Ĥâcet için anlara varsañ eger
‘Abs ider yüzün dağı burnın eger

Saña bir fincân kahve virmege
Kâtı ağır oldu şimdi herkese

280 Böyle oldu şimdi ahvâl-i cihân
Nefsî nefsî didi herkes ey cevân

Sen dil-ârânuñ vücûdı var iken
Hem benümle hem-dem ü hem-yâr iken

Baña herkes eyler idi i'tibâr
Dağı el üzre dutarlardı i yâr

Şimdi çokluk kimse bakmaz yüzüme
Hem kara kaşuma kara gözüme

Sen gidelden hîç bulımadum revâc
Bir kızıl mangura oldum ihtiyâc

285 Sözüni bu deñlü icmâl eyledi
Yana yana 'arz-ı ahvâl eyledi

Der-Beyân-ı Âmeden-i Bâde-i Gül-Reng ve Duğter-i Rez-i Dil-Seng
Der-âkab hem anı gördük biz i yâr
Bikr-i naqşında yüzi gül bir nigâr

Şîve-kâr u kâm-rân u kâm-bîn
Dil-firîb ü hûn-hâr-ı merdümîn

Niçe 'uşşâkıını ol ğaddâr i yâr
Kâtl ider bir demde ol mekkâre-vâr [11b]

Niçe kelleler kesüp kanlar döker
Niçe serler sürh idüp tuzlar döker

290 Mekr ile heb öldürür 'uşşâkıını
Sekr ile ol kâtl ider müştâkıını

Görmedüm bir böyle kıttâl-ı cihân
Hem dağı bî-rağm u bî-emn ü amân

Şöyle çâpük bir ayağ üzre döner
Şöyle çâlâk âdemüñ aklı gider

- Ger semendün-ı hezâr yek-dest-i yâr
Biñ bir ayağ üzre olsa pây-dâr
- Sihr ile efsün ile mekkâre-vâr
Bir ayağ ile yıkar ol nâ-bekâr
- 295 Nice Rüstemler yıkar efsün ile
Nice Rüyîn-ten yüzer efsün ile
- Sürh giymiş lâle-veş ol enderün
Âl ile gül-güne giymişdür birün
- Alı al u kırmızısı kırmızı
Bağmağa dîger hemân biñ kırmızı
- Şalını şalını geldi ol nigâr
Hem hırâmânî hırâmânî o yâr
- Dâhil oldı meclise biñ nâz ile
Hem dağı işve ile şannâz ile
- 300 Didi aşğ olsun size abdâllar
Meşrebi hûb u şarîka dâllar
- Ehl-i meclis heb ayağa kalkdılar
İzzet ile aña yir gösterdiler
- Didiler hoş geldüñ ey yâr-ı güzîn
Hem şafâ geldüñ bu dem ey nâzenîn
- Şordum anuñ nâmını ey nâm-dâr
Didiler kim duğter-i rezdür i yâr [12a]
- Didiler elkâbına ey kâm-yâb
La'l-i rummânî vü yâkût-ı müzâb
- Der-Beyân-ı Âmeden-i Boza-i Nâ-bekâr**
- 305 Çün geçüp kıldı karar ol gül-izâr
Kapuya itdük nazar ol dem i yâr
- Kapuda gördük turur bir ecnebî
Meclis-i irfâna uymaz meşrebi

Bir 'aceb hey'et ki göz görmüş degül
Bir garîb şüret ki nakş olmuş degül

Aña nisbet dīv-i ḥannās ey civān
Şanki bir Cibrîl-i a'zamdur hemān

Şüretinden şuhz? cin andan kaçar
Meşrebi hem zehr ü zaḳḳümü geçer

310 Cümle yārān göricek ol münkeri
Hem turuş-rüy u kerîhü'l-manzarı

Didiler kim bu ebū baṭn u şikem
Kim ola kim buraya ḳomuş ḳadem

Boza-ḥāne ḳapusu mı bu mekān
Yā deve aḥurı mıdur bu cinān

Kim icāzetsiz gelüp bu ḥurd u pā
Ḥānḳāh içre gire ol bā-cefā

Kim durur bu ḳabā ḳuyruḳlı köpek
Hem nedür bu ḳırba? ṭaşaklı eşek

315 Ḳanda ḥāşıl olmuş āyā bu pelîd
Ḳanḡı yirden ḳıḳdı bu dīv-i 'anîd

Aşlı ya bir it bıyıklı uşaḡı
Ya boza ser-ḥoş bengî yañşaḡı

Boza cerrārına beñzer bu gidi
Bengî 'ayyārına beñzer bu gidi [12b]

Ne 'aceb bî-'ār u bî-ādābdur
Yüzi şuyı şanki seyl-ābdur

Göricek bāde o 'ayyārı i yār
Ḥışmdan rüyü ḳızardı hem-çü nār

320 Didi kim bu zerd-i bî-'ārı uruñ
Hem anuñ başın ḳıruñ ḳarnın yaruñ

Meclise kıymaın bu boza bekrîsin
Görmeyelüm tâ ki yeşil çihresin

Şakalı aklığına bakmaın bunuñ
Yeşil aklığı durur boya anuñ

Ṭül-i 'ömrinde anadan toğalı
Heb degirmende ağartmış şakalı

Ḳanda gitse görünür ez-‘âbidîn
Şeyḫ-i Necdî şüretinde bu la‘în

325 Bu raḳîb-i dîv-i ḥannâs-ı merîd
Olmaḫ ister ehl-i ‘irfâna mürîd

Baña taḳlîd eyleyüp bu dil-firîb
‘Arz ider yârâna rûyın çün ḥabîb

Vâz gel bu ârzûdan ey ğarîb
Baba kuşu hiç ola mı ‘andelîb

Emr-i ‘âlî mûcibince ol zamân
Ol raḳîb-i dîvi ḳovdılar hemân

Ḳapudan sürüp çü taşra ḳaḳdılar
İt gibi ardınca taşra atdılar

330 Eñsesinden yazdılar bu târîḫi
Ḳaya köpek yûri gezdürür tazıyı

Ol raḳîb-i dîvi çünkim ḳovdılar
Meclis-i ḥâşa gelüp oturdılar

Ḥaşılı yollu yolınca her biri
Hem daḫı yirlü yirince her biri [13a]

Encümen olup ḳamu oturdılar
Heb ḫicâbı ortadan göturdiler

Her birinüñ muḳtezâsınca i yâr
İtdiler iḫzâr nuḳl-i bî-şumâr

335 Alma vü emrüd hem kıyası vü nâr
Bol idi şeftâlûya hüd ç'itibâr

El virişmişdi tabağ tabağa hem
Dağı söylerdi çanağ çanağa hem

Pür idi cülnâb ile heb kâseler
Dil şokardı hem dağı senbûseler

Çok nefâ'is hem nefise çekdiler
Ortaya hem niçe mîve dökdiler

Hân-ı mālâmāl pâşide olup
Ni'met-i bî-gâye meydâna gelüp

340 Her birisi muhteżâsınca yidi
Ba'dehû birisi şükrin didi

Hânı ne kim ortadan götürdiler
Sâz u sözi ortaya getürdiler

Her biri bir sâz aldı destine
Güne güne nağme çaldı dostına

Hânkâhı aşk ile inletdiler
Nâya yitmiş iki dil söyletdiler

Şeş cihetden virdi şeştâlar haber
Yirmi dört şu'be rebâb ezber ider

345 On iki burcuñ maķâmından çopuz
Güşmâl itdükçe söylerdi rümûz

Çeng ü kânûn erganûna uydılar
Mûsîķâr'alçağ maķâmında kodılar

Cümle bir yirden ser-âğâz itdiler
Döge döge defleri söyletdiler [13b]

Zühreyi 'ulvî maķâmından dağı
Sifleye indürdi bunlar ey ağı

Mihr gibi çerçe girdi hûbları
Rağsa çıktı meh gibi maḥbûbları

350 Sāğaruñ kanı o demde kaynadı
Ḳabağaruñ kanlı yüregi oynadı

Heb sürâhîler o dem cüş eyledi
Biribirine miyâhın söyledi

Hûblar döndi şarâbuñ şevkine
Ṭolı içdi birbirinüñ aşkına

Başladılar bûseler i'fâsına
Hem daḥı şeftâlular şunmasına

Şol kadar bol oldu şeftâlû i cân
Biñi bir pula şatıldı ol zamân

Ta'rif Kerden-i Ḥod, Efyün-ı Nâm-dâr ve Mûcibü'l-ḥayât-ı Rûzgâr

355 Meclis-i 'irfân germ-â-germ iken
Birbiriyle hem daḥı âzerm iken

Meclisüñ şaḥnında ol demde hemân
Nâm-dâr efyün açup bir kez dehân

Didi kim âyâ cihân içre bu gün
Bir benüm gibi ola mı zû-fünün

Mûcib-i zinde laṭîf ü hem zârîf
Bâ'is-i ḥayy u faşîḥ ü hem ḥarîf

Hem güşâde-dil Mesîḥâ-dem ola
Nuṭḳ ile mevtâyı hem iḥyâ kıla

360 Hem daḥı maḳbûl u merğûb-ı zamân
Mâ'il-i ehl-i dil ü ḥalk-ı cihân [14a]

Var mı bir insân-ı kâmil ey fetâ
Kûh u şahrâya kadem bensüz kıya

Bir kişi 'azm-i sefer itse i yâr
Mûnis idinür beni leyl ü nehâr

- Ḥattā buyurdu resûl-i müctebā
Ol nebiyy-i faḥr-ı 'ālem Muştafā
- Bir sefer ger vāki' olsa yā saḥāb
Götürüñ efyūmı itmeñ ictināb
- 365 Bā-ḥuşūş ol Ka'benüñ 'āşıkları
Hem Medīnenüñ daḥı şādıkları
- Daḥı o Rūm u 'Acem pūyendesı
Hem 'İraḳ ile Ḥicāz āyendesı
- Bir adım atmaz bular bensüz i yār
Bir yire gıtmez daḥı bensüz bular
- Ḥıṭṭa-i Rūmı bu ḥayr-ı maḳdemüm
Eyledi ihyā çü 'İsā bu demüm
- Evvelā aşlum benüm ey pür-kemāl
Bir ḥelāl ibni ḥelāl ü ehl-i ḥāl
- 370 Bā'is-i keyfiyyetümle merdümān
Sū-be-sū pūyān u dāmen-der-miyān
- Rāh-ı Ḥaḳḳa cüst u çālāk oldılar
Hem tek ü pū ile Ḥaḳḳı buldılar
- Ol benüm keyfüm kıvāmıyla i yār
'Azm-i beytullāh ider nice diyār
- Hem benümle bu ḳamu ehl-i ṭarīḳ
Görmege 'azm itdi min-feccin 'amīḳ
- Zāyirān-ı türbe-i faḥr-ı resûl
Ḳuvvet-i luṭfumla buldılar vüşül
- 375 Bunca 'izzet bunca raḡbetle kemāl
Hem benümle buldılar ey ehl-i ḥāl [14b]
- Ekl ü bel' iden beni ey yār-ı cān
Terk-i tiryāk-erba'a itdi hemān

Zerre miqdârı marâz bilmez nedür
Zerre deñlü derd-i ser görmez nedür

Kim ki yise hiç ğamnâk olmaya
Tâze-rû ola hemîşe şolmaya

Şâniyen mülk-i 'Acemde ey ħalîl
Kışrumı 'izzetle ħall eyler ħalîl

380 Eyler istihrâc bir mâ'-i laţîf
Hem daĥı bir ĥoş-güvâr âb-ı nazîf

Dillerinde oldu nâm ey nâm-dâr
Köknâr u daĥı âb-ı ĥoş-güvâr

Mübtelâsıdur zarîfân-ı 'Acem
Hem mürîdânıdur erbâb-ı kıdem

Meclis ü maĥfillerinde her zamân
Eyler isti'mâl cümle 'ârifân

Raĝbet iderler hemîşe 'aşk ile
Nûş iderler dâyimâ pür-şevk ile

385 Âb-ı ĥayvân aña nisbet ey cevân
Yanlarında bir ħara şudur hemân

Şâlişen oldu şükûfem bî-nazîr
Güne güne levn levn-i dil-pezîr

Seyr iden verd-i ra'nâyı ne der
Her gören nesrîn-i beyzâyı ne der

Nergis-i şehlä-yı ĥod-bîn ü dü-bîn
Buña nisbet yek-çeşm bir kör la'în

Ger şaĥâyık görse ĥamrâ rengini
Yire çalardı o demde bergini

390 Lâle-i ĥamrâ göreydi bî-gümân
Kıbkızıl dîvâne olurdu hemân [15a]

Ergavân görse o reng-âmîzini
Oda yakardı o dem kendözünü

Ġonca-i zanbaĠ göreydi cāmesin
Çāk iderdi reşkden ser-nāmesin

Ser-be-ser çün gördiler mi'rācını
Yāsemenler yire çaldı tācını

TuĠlar görünce ol kāküllerin
Hem hırām-ı kāmēt-i bālāların

395 Düşdiler şahrālara Mecnūnveş
Pā-bürehne serserî hem derd-keş

Görse Mānî ol nuķūşuñ rengini
Ayrıķ almazdı ele Erjengini

Kim ki gördi ol nigār u naķşını
Hem zümürrüd-fām raķş-ı baķşını

Baķmadı ayrıķ çemen cān-baķşına
Hem Nigār-ħāne-i Ġīnūñ naķşına

Buña beñzer niçe sözler söyledi
Heb kemālātını izhār eyledi

Der-Beyān-ı Ta'rīz-i Berş-i Dil-āver ve Fünūniyyā-yı Sūħan-perver Ber-Efyūn
400 Çünkü efyūn-ı zarīf ü nām-dār
Eyledi ta'rīf-i nefis ol dem i yār

Berş-i pür-cūş u ħurūş u pür-fūsūn
Hem fünūniyyā-i rind-i zū-fünūn

Kendözün bir kerre meydāna atup
Ġışm ile Ġaķķa dehānını açup

Sīm deste çübün aldı destine
Eyledi per-tāb efyūn üstine [15b]

Didi kim ey yāve-gūy u pür-dürüĠ
Hep esüp şavurduĠın bād-ı uruĠ

405 Bÿy-ı Şîr-i mâder ađzuñda henÿz
Var iken ey kÿdek-i nâ-puhte-söz

Halka rÿsvây olma divŐür kendözÿñ
Kizb ü lâg ile kara itme yÿzÿñ

Őatma gel yârâna sÿd yirene dÿg
Yađma hem meclisde Őem'-i bî-furÿg

Hâli mi Őanduñ erenler meclisin
Hem tehî mi añladuñ bu meclisin

Kendÿñi envâ'-ı kıl ü kâl ile
Őisî-dem itdÿñ niđe ađvâl ile

410 RiŐte-i kizb ile gel bend itme sen
Ol zebân-ı yâveñe nazm-ı sÿhen

Âsyâb-ı båd-âsâ der-miyân
Niđe bir esdÿñ Őavurduñ kaltabân

Nefsÿñi bî-gâye ta'rîf eyledÿñ
Hem dağı bîhÿde sözler sÿyledÿñ

Evvelâ ta'rîf-i Şey-bi'n-nefs yâb
Lem-yeciz sen 'indehu 'ilmÿ'l-kitâb

Der-Beyân-ı Ta'rîf-i Hÿd Berş-i Dil-âver ve Fÿnÿniyyâ-i Sÿhan-perver
Olduğı tağdırce baña yaraŐur
Zîra baña niđe eczâ qarıŐur

415 Cÿst u çâlâk u zarîfem hem harîf
Dilber-i Şannâz u Şeh-bâz u laŐîf

Hem-celîs-i rÿz u Şeb-i rind-i cihân
Hem-enîs-i 'ârîfân u Őâ'irân [16a]

Efđal-i erbâb-ı 'irfân bensizin
EŞref-i aŐhâb-ı devrân bensizin

Meclis ü mađfilleri olmaz tehî
Cÿmlesi benden dÿrÿd ağı rehi

- Yitmiş iki rind-i 'âlem ey fetâ
Terbiyetle tezkiyeyle bâ-şafâ
- 420 Hâşıl itdiler beni pür-şevk ile
Puhte itdiler vücûdum zevk ile
- Anuñ için ben suhen-dân olmışam
Kıdvetü'l-emşâl u akrân olmışam
- Ben nikât ile belâgat-perverem
Ben feşâhat defterinde serverem
- Tûti-veş şehd ü şeker horendeyem
'Andelîbâsâ dağı güyendeyem
- Mülk-i Hindistândan ey dostân
Bu laţîf eczâmı nice hâcegân
- 425 Zaḥmet ile derd ile belvâ ile
Bu diyâra geştürür sevdâ ile
- Bu diyâra çün qadem qodum i yâr
Dağı bu mülk içre çün buldum qarâr
- Sükker ü şehd ile bir üstâd-ı merd
Terbiyeyle 'âlem içre itdi ferd
- Ba'dehu ben bendeyi gör neyledi
Sîm ü zer hoḳkalara pür eyledi
- Sîm ü zerden meblağ ile ey kibâr
İtdi isti'mâl niçe şehriyâr
- 430 Hem dağı niçe zarîf ehl-i şafâ
Şevk ile zevkum ider her dâyimâ
- Bu benüm keyfüm gibi pür-dil-rübâ
Dehr içinde var mı bir keyfüñ evvelâ [16b]
- Eklüm iden ehl-i dil güyâ olur
Meclis-i 'irfânda yektâ olur

Yitmiş iki dil bir ayağ üzre hem
Bir bir okur ezberinden ey şanem

Ne aña bir tercemân lâzım şehâ
Ne aña bir hâce kim ta'lîm ala

435 Hem benüm haqqımda dimiş niçeler
Bu sözi kim ezber itmiş hâceler

Beyt

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

Çın seherden yimeyince bir berş süyem kişi
Hâbdan açmaz gözün tutmaz eli bitmez aş

Bu sözi böyle buyurmuş şâ'irân
Hem zarîfân-ı 'izâm u 'arîfan

Baħr-ı ihsānuñ kapudānı daħı
Ol Kaya Paşa-yı 'arîf ey aħı

Hokka-i şîrîn-dehānuñ ağızını
Yazdı bu beyti anuñ pervāzını

Beyt

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

440 Nola ekl-i berş idersem def' için dilden ğamı
Pâdişāh-ı 'ālem eyler bir süyem berş ādemi

Bu şehâdetler kim olmışdur şehâ
Heb benüm haqqumdadur ey pür-şafâ

Bā-ħuşuş İstanbuluñ kāmilleri
Hem zarîfân u daħı 'ākılleri

'İzzet ü rağbet ider her birisi
Bel' ider hem ölüsi vü dirisi [17a]

Bensiz olmaz bir nefes meclisleri
Daħı bensiz şey degül maħfilleri

445 Buña beñzer çok maķālāt-ı ğarîb
Lāf ile ta'rîf-i nefis itdi 'acîb

İ'tirâz Kerden-i Efyün-ı Nâm-dâr Ber-Berş-i Dil-âver ve Fünûniyyâ-yı Sühân-perver

Çün fünûniyyâ sözin itdi tamâm
Bu yañadan degdi efyûna kelâm

Didi kim ey yâve-gû vü hod-fürüş
Vay saña ey yüzi kâra içi boş

Bunca ta'rîfât-ı nefis ey derdmend
Ağzuña şıgmaz senüñ ey müstmend

Nice şıgdı kârnuña bunca dürüg
Nice çıkdı hem femüñden bu aruğ

450 Bunca efsün u füsün u kizb ü lâğ
Çab u çabkacağa şıgmaz ey kelâğ

Kendüñi tiryâk-i fârûk eyledüñ
Ey yalancı ne yalanlar söyledüñ

Böyle kezzâb olmayaydum ey fakîr
Kara olmazdı yüzüñ mânend-i kır

Medh ile göge çıkarma özüñi
Yoğsa âteşle yaqarlar yüzüñi

Sen okumaduñ mı şeytân kışşasın
Almaduñ m'ol kışşanuñ bir hişşesin

455 Göge çıkmak istedi ol bâ-şitâb
Yağdılar mel'ûmı bâ-nâr-ı şihâb

Çubarup şişme kanı ey kabı dar
Yoğsa çatlar kabuğun bî-ihtiyâr [17b]

Evvelâ bir nânkörsün ey sefih
Saña nânkörlige bulunmaz şebih

Ger vücüduñ olsa bensüz bir nefes
Dañ dañ ötmezdüñ cihânda çün ceres

İ'tirâf eyle benüm ihsânuma
Nânkör olma şağın in'ânuma

460 Hem benüm keyfiyyetümdür söyleden
Hem seni tūfî gibi gūyâ iden

Saḥa giydürdükleri zerrîn kabâ
Hem benüm iḥsânum olmışdur saḥa

Ḥod bilürler bunı cümle dostân
Bir qurı çüb idi aşlın der-cihân

Ger benümle bulmayayduñ şöhreti
Kim bilürdi aduñı key nekbetî

Sîm ü zerle hem daḥı bunca bahâr
Olmasaydı bulmaz idüñ i'tibâr

465 Ger nazar olınsa ḥâricde senüñ
Müstakillen yoḡ vücüd ile tenüñ

Ger benümle olmayadı ḡurbetüñ
Olmaz idi bir kelâma ḡudretüñ

Berşî çün efyun ilzâm eyledi
Cümle yârân âferînler söyledi

Döge döge bildürüp miḡdârını
Cerb ü şîrîn itdi heb ḡüftârını

**Der-Beyân-ı Ta'rîz Kerden-i Esrâr-ı Maḥzenü'l-esrâr u Beng-i Şîrîn-Güftâr
Ber-Efyün u Berş**

Berş ile efyün çün ey kâm-yâb
Birbiriyle dalaşurken çün kilâb [18a]

470 Ḡanda imiş maḥzenü'l-esrâr i yâr
Ol şeker-ḡâ u ol şîrîn-kâr

Sîm ü zer ser-deste alup destine
Toz ḡapardı berş ü efyün üstine

Toz ile ḡoldurdu aḡzın bunların
Hem ḡubâr ile daḥı boḡazların

- Çün bularda kalmadı söz ü kelâm
Söze āgâz itdi kendi bā-nizām
- Didi kim ey vāy ey bed-rāylar
Olmañuz rüsvāy ey ħod-rāylar
- 475 Siz cihānı ŧimdi ħālī bulduñuz
Anuñ için başka sultān olduñuz
- Alma virme emr ü nehy ü ħīr ü dār
Size mi maħşūş oldu her ne var
- Nidelüm kaħt-ı ricāl olmağ ile
Her zamāne kötünüñ olmağ ile
- Hem kesersiz hem biçersiz sağ u şol
Biriñüzde aşla yoğdur bir uşul
- Ĥoş geçersiz aħniyā yanında siz
Şāfi-dilsiz aşfiyā yanında siz
- 480 Zūlmüñüzle siz cihānı yığduñuz
Ĥahruñuzla niçe diller yağduñuz
- Raħb u yābis sözüñüz heb şūr u şer
Şerrüñüzden munħabız cümle beşer
- Sizleri ekl eyleyen rüsvā olur
Nice rüsvā ölmedin öñdin ölür
- Ĥaste gider sayrıdur her dāyimā
Cānı cībinde marīz ü mübtelā
- Sizleri ekl eylemek ‘ayn-ı ħaħā
Zīra kim sizlerde yoğdur bir vefā [18b]
- 485 Bir dem ancağdur sizüñ ol şāduñuz
Şāduñuz gibi ħayırsuz dāduñuz
- Şādılığla şādī gibi ‘ālemi
Aldayup oynatmadansız ādemi

Niçe âdem öldürürsüz bî-ecel
Çok za'îfi katl idersüz bî-maḥal

Sizler ile hem-dem olanlar için
Hem sizünle zevk idenler için

Bu su'âli yazdı niçe sâylân
Müftî-i İslâma ey ḥorân-ı nân

490 Didiler kim ne öli ne ḥod diri
Ne müselmânî o ne ḥod kâfirî

Ne uyur ne uyanık ol bî-şafâ
Buyuruñ bunuñ cevâbın kim ola

Didi ol kân-ı 'ulüm ol dem şehâ
Ya'lemullâh belki tiryâkî ola

Şüm u nahsey-ni kırâneyn olduñuz
Bed-fi'âl-i her dü kevneyn oldunuz

Zehr-i kâtil olmañuzda şübhe yok
Şümlükda ḥod rivâyet katı çok

495 Çok za'îf ü nâ-tüvân ey şümlar
İtdi şekvâ sizden ol merḥûmlar

Beyt

[Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün]

Bir bölük cânı cîbinde zu'afâ sultânım

Zehr-i kâtil mi yisün bulmayıcaḥ efyünü

Gör ne zehr ü gör ne zaḥḥum olduñuz [19a]

Büm gibi dehrde şüm olduñuz

Der-Beyân-ı Ta'rîf Kerden-i Ḥod Esrâr-ı Maḥzenü'l-esrâr u Beng-i Şîrîn-Güftâr

Bunca ta'rîfât-ı elfâz-ı şahîḥ

Meclis içre baña lâyıḥ her melîḥ

Evvelâ başdan benüm gibi dilîr

Gelmemişdür 'âleme ey merd-i pîr

500 Var mıdur bir vaqd-ı 'âlemden cihân
Hem dağı bu dehr içinde bir cüvân

Baňa mânend ola ol takrîrde
Hem muţâbık ola her tedbîrde

Ben niçe keşf ü kemâle mâlikem
Her mürîd irşâdına ben sâlikem

Niçe âsâr-ı haķîķam var benüm
Niçe esrâr-ı vefîkam var benüm

'Âlem içre hoş suhen-dân olmışam
'İlm-i esrârı tenümde bulmuşam

505 Niçe müşkil sözleri bir demde ben
Keşf ü fethin eylerem yeg añla sen

Küşe-i çeşm ile Hindüstânı hem
Tarfetü'l-'ayn içre seyrân iderem

Dâyimâ pîrân u dervîşân ile
Dağı hırķa-püş-ı 'âlî-şân ile

'Ayş u 'işret bunlar ile eylerem
Cümle esrârı bulardan söylerem

Bunlar ile hem-celîs ü hem-enîs
Olalı öğrendüm âdâb-ı celîs [19b]

510 Her birinden bir niçe güne suhan
Kesb ü taşşîl eyledüm 'âlemde ben

Dillerinde oldu nâmum pür-kemâl
Hem dağı beng-i zarîf ü ehl-i hâl

Mahzenü'l-esrâr okur hâceler
Hem nebât-ı hıızr didi niceler

Buňa beñzer niçe esmâ-i laţîf
Didiler bî-had u gâye ey harîf

- Hem diyâr-ı Rûmda ehl-i kalem
Yazdılar dilber lebi ey muhterem
- 515 Hem daħı 'arz-ı 'Arabda ey cevân
Nâmemi okudu naħli 'arîfân
- Dâfi'ü'l-hüzn oldu bir ismüm daħı
Biri daħı dâfi'ü'l-gam ey aħı
- Hem daħı sâyir memâlikde çü nân
Niçe ta'rîfât ile buldum beyân
- 'Âşıkumdur cümle abdâlân-ı Rûm
Şâdıkımdur dervîşân-ı bî-gumüm
- Muħlişâne baña şeydallâh ile
Bendem olmuşlardur eyvallâh ile
- 520 'Aşk olsun saña İmânum diyüp
Cân ile hizmet iderler isteyüp
- Daħı ta'rîfât u teşrîfât ile
Ekl iderler niçe tekrîmât ile
- Hânkâh u tekyelerde şubħ u şâm
Cem' olup bir niçe hayrân ey gulâm
- Dümbelekler darb iderler 'aşkuma
Hem kudüm u kûs ururlar şevkuma
- Tâ ki ta'n iden mu'arrız yüzine
Yûf borusın çaldılar boynızına [20a]
- 525 Ellerinde hâşıl oldum bunlaruñ
Keflerinden zevk buldum bunlaruñ
- Terbiye idüp mükerrerle beni
Bislediler şehd ü şekerle beni
- Başlar üzre götürürler bâ-şafâ
'İzzet iderler baña şubħ u mesâ

Gör ne meşhûr u mu'arref olmuşam
Gör ne 'izzet gör ne rağbet bulmuşam

Der-Beyân-ı Ta'rîz-i Kerden-i Bâde-i Gül-Reng Ber-Efyûn ve Fünûniyyâ ve Beng

Eyler iken beng ta'rîfât-ı nefes
Hem dağı kendin ögerken bā-heves

530 Kanda imiş bāde-i gül-reng i yār
Geldi meydāna çü şîr-i hûn-hûr

Bunlaruñ çün lāfını gûş eyledi
'Aklı başından gidüp cûş eyledi

'Aklı evvelden de yoğ idi çünān
Dağı ber-ter zāyil oldu ol zamān

Hem-çü Mirrîh olup ol dem hışm-nāk
İstedi kim cümlesin ide helāk

Gül gül oldu ruhları hem āl āl
Pul pul oldu mül mül oldu bā-celāl

535 Hiddetinden yüzi döndi pancara
Ceng ü harb için el atdı hancere

Turş-rüy u telh-güy oldu o dem
Hışmdan rüyü 'arağ-rîz oldu hem

Meclise çün geldi ol dem bā-şitāb
Berş ü beng ü efyūna itdi hitāb [20b]

Didi kim ey hod-fürüşān-ı zamān
Sizde mi var şanduñuz neş'e hemān

Vay size mü'limān-ı bî-nefa'
Vay size mühlikān-ı bî-şera'

540 Ey muzırrān u galîzān-ı cihān
Şatmañuz kendüñüzi hālka çünān

Üç nefer yāve gelüp bir araya
Söz atarsız bu mey-i meh-pāreye

Birbirüñüz dağı zem ü kağı idüp
Cerb ü şîrîn başduñuz hışma gelüp

Biribiriñüzden dağı ađraşuñuz
Er degülsiz belki siz 'avretsüñüz

Biriñüz mühlük biriñüz tünd-ğuy
Birüñüz de pür-đalâl u yâve-güy

545 Müdde'āñuzda kamu kezzābsuz
Dağı da'vāñuzda heb neşşābsız

İşi oñmaz yañunuza varanuñ
Yüzi gülmez hem sizüñle otranuñ

Yanuñuza varmağ tursun hele
Hem dağı sizüñle oturmağ bile

Ĥāneye sizi getüren merd-i dīn
Şūr u şerrüñüzden olur mı emīn

İt gibi ādem ile dalarsuñuz
Şarı şakız gibi yapışursuñuz

550 Destüñüzden kimse bulmadı necāt
İrgürürsüz bī-ecel āña memāt

Der-Beyān-ı Ta'rīf Kerden-i Ĥod-rā Bāde-i Gül-Reng u Duğter-i Dil-Seng [21a]

Evvelā evşāf u ta'rīf ü mediğ
Baña lāyıkdur size zemm ü kağığ

Anuñ için kim benüm hağğumda hem
Didi niçe 'ārifān-ı muğterem

Mi'deye viren gice zevğ u şafā
Mişl-i tuffāhīn u evrāğ ey fetā

Ĥurmet ile gerçi şāyi' kişiyem
Līk ben insāna nāfi' kişiyem

555 Terbiyeyle şāhib-i cüş olmuşam
Nice kabdan kaba kıtarılmışam

Lîk bir miqdâr 'aqlum ey civân
Zâyil itmişdür cevânân-ı cihân

'Aşk-ı hûbân ile maḥbûbân ile
Hem daḥı şevk-i perî-rüyân ile

Gitdi 'aqlum ihtiyâr kalmadı
Gitdi şabr ile qarârüm kalmadı

'Aşkdan ben katı bî-hüş olmuşam
Şevkden hem ḥaylî ser-ḥoş olmuşam

560 Aşl u fer'umdan şorarsañ ey nigâr
Duḥter-i rezdür benüm aşlum i yâr

Duḥterüm ammâ ne özge duḥterem
Devr-i meclis içre rüşen aḥterem

Hem nigârüm hem nigâr-ı şehriyâr
Aş erer bir büseme cümle diyâr

Cemşid ü Cem Mâlik ü Fağfûr-ı Çîn
Ayağuma sürdiler çok yüzlerin

Nice sulṭân u emîr ile gedâ
Ḳul u ḳurbânüm durur ey meh-liḳâ

565 Pâk-meşreb-zâdür aşlum benüm
Zâhir u arı durur anam benüm [21b]

Anamuñ ismin şorarsañ ger baña
Didiler engür-ı şîrîn-kâr aña

Bu şîrîn ad ile oldı nâm-dâr
Daḥı bu ism ile buldı iştiḥâr

Lâ-cerem maḳbûl u merğûb oldı ol
Hem daḥı her yirde rağbet buldı ol

Der-Beyân-ı Firâk-nâme-i Duḥter-i Rez ve Binti Kerm Ez-Vaṭan ve Mâder-i Ḥod-râ
Âḥ kim anamdan ayırdı zamân
Hem daḥı aşl-ı vaṭandan nâgehân

- 570 N'eyleyin devr itdi andan bu felek
Vaşl-ı bâğa geçmedi ayruğ dilek
- Anadan ayru düşeli kıan ağlaram
Bağrumı hecr âteşiyle tağlaram
- Çeşm-i mestümden dümü'ı dökerem
Kâse kâse rûz u şeb kıan içerem
- Ger muhâlif olmayaydum emrine
Bu felek kıoymazdı ayak devrine
- Kalmaz idüm böyle ayakda şehâ
Teşne-leb hecr ile zâr u mübtelâ
- 575 Bed du'âsına çün anuñ uğradum
Lâ-cerem hecr ile bağrum doğradum
- Halkdan hem çok sitekler çekmişem
Bî-nihâye kıanlu yaşlar dökmişem
- Aldılar ol demde tatlı cānumı
Dökdiler zîr-i zemîne kıanumı
- Ayağ altına alup çok şıkdılar
Cismümi yirden yire çok şokdılar [22a]
- Aşılacak bir haramî itdiler
Başılacakdur bu kıanlu didiler
- Beyt**
[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]
- 580 Bu delükanlı haramîdür diyü habs itdiler
Aşmadan kıurtulmağın haylî şıkılmışdur şarâb
- Bir delüdür diyü ol dem nâ-gehân
Koydılar tîmâr-hâneye hemân
- Niçe dem bîmâr-hânedem i yâr
İtdiler tîmâr haylî rûzgâr
- Depme ile yumruğ ile dögdiler
Başum üzre bir şovuğ şu dökdiler

- Bu kâbak başum benüm ey yâr-ı cân
Çok kâbak yağı içüpdür der-cihân
- 585 Niçe çenberlü belâya şokdılar
Niçe kerre cendereyle şıkdılar
- Hâşılı bu hâlete irgürdiler
Çâr u nâ-çâr 'aqlumı getürdiler
- Çünkü 'aqlum başuma geldi o dem
Hem-nişîn-i 'arifân oldum bu dem
- Dâ'imâ 'irfân iledür 'ayşumuz
Hîç yok humkî ile bir işümüz
- 'Âkile yâr-ı muvâfık olmışam
Her sefîhe nâ-muvâfık olmışam
- 590 Meşrebümle ol ki hem-meşreb olur
Zevk u hazzumla niçe 'âlem bulur
- Kim ki hem-meşreb degül âdâb ile
Ol kişi hayvân durur her bâb ile [22b]
- Niçe hayvân belki hayvândan ađal
Har ile hâşâkdan dahı ezel
- Her kaçan kim hem-dem olsa ol baña
Niçe envâ'-ı belâ irür aña
- Niçe derd ile giriftâr eylerem
Niçe miñnet ile yirin dâr eylerem
- 595 Şerrime hûbân lâyıkdur benüm
Vaşluma 'irfân fâyıkdur benüm
- Ey 'aceb kadrüm bilür var mı ola
Hem benüm zevk u şafâ mı ol bula
- Zevkümü bilmez benüm illâ kim ol
Hûblar kim oldılar cân ile kul

- Sîm-sa'îd hem şeker-leb hûblar
Mâh-peyker bir nice maĥbûblar
- Dest-i ebrencün zer-ĥalĥâl ile
Ĥizmet eylerler baña idlâl ile
- 600 Hem daĥı ĥancer-keş ü 'âşık-küşân
Ĥüb cünbişli cevânân-ı cihân
- Bî-tekellüf bûseler kılsam taleb
Ber-ser ü çeşmüm baña dirler gül-âb
- Niçe ra'nâ hûblar dudağuma
Cân virüp yüzler sürer ayağuma
- Şağ u şolumdan niçe sâķî daĥı
Ser-ĥoş olup rakş iderler ey aĥı
- İltifât itsem eger zerre kadar
Her biri mağrûr olup ġavġâ ider
- 605 Ser-firâz u ser-keş olan hûblar
Hem daĥı baş egmeyen maĥbûblar
- Anlara hem bir nazar itsem eger
Zer gibi nerm olup ol dem baş eger [23a]
- 'Âşık-ı dîvâne olsa bir fetâ
Rûz u şeb giryân u zâr u mübtelâ
- Hîç râm olmasa dildârı aña
Ser-keş ü ĥancer-keş olsa dâyimâ
- Anı bir demde aña râm eylerem
Daĥı şubĥ u şâm ber-kâm eylerem
- 610 Bunca ta'rîfât ey ĥod-bînler
Baña maĥşûş oldu ey pür-kînler
- Bu ma'ķüle niçe efsân u füsün
Söyledi ol bâde-i şâĥib-cünün

Niçe nâ-hemvâr evzâ'-ı 'acîb
Eyledi yârâna ol miskîn garîb

Meclise haylî kesel virmiş idi
Şoĥbete niçe fiten girmiş idi

Der-Beyân-ı Ta'rîz Kerden-i Ķahve-i 'Âlî-şân Ber-Bâde-i Gül-Reng
Şalmış iken meclis içre bâde tâb
Cûşa geldi Ķahve-i 'âlî-cenâb

615 Câme-i miskîn giymiş egnine
İşfaĥânî sürme çekmiş 'aynına

Mâ'-i verd ile vücûdın ol perî
Ser-te-ser âlüde itmiş ol ĥurî

Pür-çin itmiş zülf-i 'anber-bârını
Hem çaramış çurre-i çarrârını

Misk-i Tâtâr ile ol yâr-ı güzîn
Müy-ı jülîdesin itmiş 'anberîn

Meclise kendözini ol pür-kemâl
Eyledi per-tâb mânend-i Ķazâl

620 Bâde-i gül-renge çok itdi 'itâb
Daĥı ol pür-tâba çok itdi ĥiţâb [23b]

Didi ey ümmü'l-fesâd-ı nâ-bekâr
Hem ĥarâm-zâde-i devr-i rûzgâr

Vay saña bed-fi'âl-i nâ-pesend
Vay saña ey derdmend ü müstmed

Sen daĥı dünyâda mısın ey faĶîr
Ĥod senüñ devrânuñ olmışdı aĥîr

Bunca dem sen kanda idüñ ey pelîd
Ĥod sen olmuşduñ cihândan nâ-bedîd

625 Sen cehennemden mi geldüñ söyleye
Ķanda idüñ baña taĶrîr eyleye

Hod seni medfün itmişdük yire
Tâ vücūduñ defterin bu yir düre

Kim çıkardı yir yüzine kan seni
Kim getürdi meclise bu dem seni

Sen bu meydāna ne yüzle ey hımār
Bī-edeb koduñ kadem hem-çün hımār

Mest misin yoḥsa sen ayık mısın
Yoḥsa bunda birine 'āşık mısın

630 Söyle ey ümmü'l-ḥabā'is ḥālūñi
Tā bilelüm derd-i māfi'l-bālūñi

Ey ḥarām-zāde ḥarāmī başısın
Ey şakī-i meykede evbāşısın

Hīç bilür misin cihānda n'eyledüñ
Daḥı ser-ḥoşla ne sözler söyledüñ

Şūr u şerrüñden senüñ ey nā-bekār
Niçe kanlar dökilür leyl ü nehār

Niçe ana ağladursın ey şakī
Raḥm idüp sen hīç añmazsın Ḥaḳı

635 Her günāh kim şādır olur der-cihān
Cümleye sen bā'is olursın hemān [24a]

Kīn ü kibr ü ḍarb u ḳatl u her ne var
Mebde'i sensin hemān ey nā-bekār

Üç şıfat kim var sende bī-ḥafā
Dīnde anlardan aḳbeḥ ne ola

Birisi oldur ki evvel bā-tebāh
Ḥoş tabaşbuşlar idersin çün rubāh

Biri daḥı ol durur kim ey faḳīr
Kibr ü kīne māyil olursın çü şīr

640 Biri dahı oldur ey albi ürük
Bî-hûş olup baş egersin hem-ü hûk

ahveyi ol 'ālî-ān u kām-yāb
Bāde-i gül-reng e iderken 'itāb

andan imi ber ü efyün ile beng
Girdiler meydāna cenge ün peleng

ahve-i 'ālî-cenāba ey güzīn
Cümlesi ol demde oldılar mu'īn

Yek-cihet yek-dil ü el bir itdiler
Bādenüñ atline tedbīr itdiler

645 Bu ıtırđıdan dahı akırdıdan
Hem dahı okırdıdan akırdıdan

Bāde-i gül-reng bundan aldı reng
açmaa tedbīr itdi bî-direng

Küy kilābı gibi ün gördi arāb
Birbiriyle aralamı buña heb

Lāzım oldı aradan açma aña
Hem o meclisden aya ekmek aña

Beyt

ü ceng-āverī bā-kesī ber-sitīz
Ki ez-v'ey gürīzet buved yā gürīz [24b]

650 Gördi ün i iden gemi i yār
usına uvvet virüp itdi firār

Ayaın oyup araya gitdi ol
Urayan urayanı atlı itdi ol

īr u atrān zevraa olup süvār
Firenk ilīmīni itdi itiyār

anda sen al-ı vaan gitmekde ol
Ziftli zevraa hem girmekde ol

- Biz ez-îñ-cānib çü geldük kâhveye
Ol 'ālî-şāna ol āb-ı naḥveye
- 655 Anı gördük şahñ-ı 'irfānda i yār
Ḥükm taḥtında oturmuş şāhvār
- Bildügi gibi alup virmekde ol
Dār u gîr ile kesüp biçmekde ol
- Şağ u şolında niçe ḥuddāmlar
Emrine cümle muṭî' ü rāmlar
- Mū-miyāne sîm-sa'îd sâkiyān
Rağş iderler hem-çü ṭavūs-ı cinān
- Ḳahve-i 'ālî-cenāb u pür-şafā
Bunca dār u gîri görünce şehā
- 660 Eyleyüp cūş u ḥurūş ol meh-liḳā
Ḥaylice şişdi ḳubardı çün kümā
- Sū-be-sū ol demde itdürüp nidā
Da'vet itdi ḥalkı ol kân-ı seḥā
- Didi her kim ki baña yār ise ol
Daḥı münḳād u emir-dār ise ol
- Gelsün ol dîdārımı görsün benüm
Hem ayağuma yüzün sürsin benüm
- İşidicek cümle yārān-ı şafā
Ağdı şu gibi ḳamu andan yana [25a]
- 665 İmtişāl idüp aña her birisi
Şubḥ u şām oldılar anuñ dirisi
- Rūz u şeb anda mücāvîr oldılar
Hem gice gündüz müsāfir oldılar
- Berş ile efyun u beng-i ehl-i ḥāl
Ḳahveden görünce bunca ḳîl u ḳāl

Cümlesi teslîm-i küllî yitdiler
Meşrebine kim anuñ hoş gitdiler

Didiler ey şâh-ı hübân-ı cihân
Hem dağı ey şeh Süleymân-ı zamân

670 Cebr-i hâtır eyleyüp ey şehriyâr
Bende-hâneye buyursa gör ne var

Gel buyur şâhum müşerref olalum
Hem cenâbuñla mü'ellef olalum

**Der-Beyân-ı Ta'rîz Kerden-i Hod-râ Kahve-i 'Âlî-şân ve İlzâm Kerden-i İhvân-ı Hod-
râ Ber-Vech-i Ma'kül**

Kahve-i 'âlî-cenâb u 'âlî-şân
Güş idicek bu nikâtı ol zamân

Cüş idüp bir kez pes-i perdeden ol
Açdı burka'ın siyeh-çerdeden ol

Kendi kendiyle biraz şokurdanup
Hem dağı kaçırardanup toruldanup

675 Berş u beng ü efyuna idüp hitâb
Başladı ta'rîf-i nefse bî-nikâb

Vech-i ma'kül ile ilzâm eyleyüp
Hem nikât-âmîz sözler söyleyüp

Didi ol dem ey birâderler gelün
Bu benüm pendüme siz râzî oluñ [25b]

Niçün olursız cihânda hod-fürüş
Hem idersiz bî-maḥall cüş u hurüş

Olmañuz hod-bîn u hod-rây u bülend
Tâ cihânda olmayasız müstmend

680 Bön düşüp kendüñizi şatmañ bize
Bu zarâfetler katı çokdur size

Selb-i küllî ile bizi selb itdüñüz
Dostlığı düşmenlige kalb itdüñüz

Zemm ü kadh itmeñ beni ey dostân
Tâ ki mezmûm olmayasız der-cihân

Dāyimā şükr ü şenā eyleñ baña
Hem dañı medhûmden olmañuz cüdā

Zīra kim buyurđı ol faħr-ı cihân
Ya'ni kim peygamber-i aħir zamān

**Men-lem Yeşkürü'n-nāse Lem-Yeşkurullah ve Men-Lem Bi-Yeşkürü'l-Ķalīl Lem
Yeşkürü'l-Keşīr**

685 Ya'ni kim ki nāsa şükr itmez inan
Ķaħka dañı şükri yoħdur hem-çü nān

Ger Ķalīle şükri olmasa dañı
Şükr Ķılmaya keşīre ey aħi

İzzet ü rağbet benümle bulduñuz
Hem benümle siz mükeyyef olduñuz

Ger benümle olmayayduñuz i yār
Bulmayayduñuz cihānda i'tibār

Ben sizüñle olmayaydum bir nefes
Cümleñüz olurđı mānend-i denes

690 Çün vücūduñuz benümle oldı var
Elzem oldı Ķamd itmek bī-şumār [26a]

Ey mürīdān başuñuz tācı benem
Ķalbüñüz mışbāħ-ı vehhācı benem

İ'tirāf eyleñ benüm iħsānuma
Olmañuz küfrān-ı ni'met Ķānuma

Ger sudā' u derd-i ser olsa size
Yāħud bir küngürlemek gelse size

Bir dem içre eylerem size devā
Hem dañı baħş eylerem zevĶ u şafā

695 Sizde aşlā Ķomazam diş ağırsı
Ne baş ağırsı ne Ķod Ķuş ağırsı

Ḥikmetüm çokdur benüm ey cāhilān
Olmañuz münkir baña ey münkirān

Bu fazīlet baña kāfidür hemān
K'olmuşam sizden mu'azzez der-cihān

Niçe kerrāt ile ḥacca varmışam
Cān u başum aña fidye virmişem

Niçe eyyām anda hem oldı muķīm
Niçe eşrāf ile oldum hem nedīm

700 Niçe miskīn ile hem koķışmışam
Niçe 'irfān ile koñışmışam

Niçe germ ü serd-dīde kişiyem
Niçe hemm ü ğam-çeşīde kişiyem

Vādi-i nāra girüp hem çıkmışam
Küre-i nār içre kalbüm yakmışam

Yidi deryā geçmişem ben bī-direng
Nice kerre bahre ṭaldum çün neheng

Yidi iķlīm dört köşe ey dedem
Seyr ü gül-geşt eyledüm ser-tā-ķadem

705 Çīn ü Māçīn ü Hıṭā ile Huten
Ḥamā vü ḥās u diyār-ı Türkmen [26b]

Mısr ile Şām u Haleb daḥı 'Acem
Daḥı Yunanla Fireng ü Rüm hem

Ser-te-ser ben bunları seyr itmişem
'İzzet ile her birine gitmişem

Ger Yemenden baña sorarsañ ḥaber
Anda ḥāşıl olmuşam ey pür-hüner

Ḥāşılı maḥşül-i aşliyyetüm odur
Hem daḥı mevlūd-i faşliyyetüm odur

- 710   Anda buldum terbiye ez-‘arîfân
            Anda irşâd olmuşam ez-mürşidân
- Bâ-ḥuşûş ol ḥazret-i şeyḥu'l-‘alî
            Ḥazret-i şâzîlî rūḥı şâd ola
- Kūhda ḥâr içre kalmışdum zebûn
            Sîne-çâk u pâre pâre ser-nigûn
- Dest-gîr olup ḥalâş itdi beni
            Rûz u şeb kendüye ḥâş itdi beni
- Pûte-i ‘aşk içre ol kâl eyledi
            Terbiyeyle şâhibü'l-ḥâl eyledi
- 715   Bir dem içre eyleyüp baña nefes
            Pâk-meşreb oldum ez-cümle denes
- Cümle esrârına maḥrem eyledi
            Ḥamdü lillâh hoş mükerrem eyledi
- Ol fazâyil dürrini efḍal iden
            Ol şerâyifdür beni eşref kılan
- Şûretâ dervîş ü miskînem velî
            ‘Âlem-i ma‘nîde sulṭānam belî
- Cümle erbâb-ı zarîfân-ı zamân
            Hem daḥı aşḥâb-ı a‘yân-ı cihân
- 720   Kâse-lîsümdür ḳamusı şubḥ u şâm
            Hem daḥı pâ-bûsum iderler müdâm [27a]
- Dâ'imâ râğıblaruñ mergûbiyam
            Hem daḥı ‘âşıkларуñ maḥbûbiyam
- Meclis ü maḥfillerinden bir nefes
            Dûr u mehcûr olsam ey zû-mültemes
- İrgürürler meclise ta‘zîm ile
            İledürler şöḫbete tekrîm ile

Mağbûl olmaz bir ziyâret bensizin
Mergûb olmaz bî-ziyâfet bensizin

725 Kanda mergûb olmağ ey cān-ı cihān
Belki nokşān u kuşûr olur hemān

Şimdi dehr içinde ey yār-ı laţîf
Bir benüm gibi 'aceb var mı zarîf

Meclis içre olsa envā'-ı serāb
Hem pür olsa ser-te-ser cülñāb-ı nāb

Eksük olsam ben o meclisden i yār
Anlara olmaya aşlā i'tibār

Şîvelü mağbûblar her dāyimā
'işvelü dildārlar şubh u mesā

730 Zemzem ile baña eylerler vefā
Büseler herbār iderler 'aţā

İltifāt u ihtirāma kâni'am
Bundan ayruğūña ben bî-ţāmi'am

Bu mağûle niçe sözler söyledi
Vech-i ma'kûl ile ilzām eyledi

Bi'z-zarūrî çünki mülzem oldılar
Gice gündüz aña mağrem oldılar

Ba'd-ez-ān dāyim önince gitdiler
Hem aña çok çok mudārā itdiler

Beyt

[Müstef'ilün Fa'ülün Müstef'ilün Fa'ülün] [27b]

735 Āsāyiş-i dü-gitî tefsîr-i in dü ħarfest
Bā-düstān telattuf bā-düşmenān mudārā

[Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün]

Dil-i mağzūnumı bir dem tesellî itseñ olmaz mı
Tutalum düşmenüñ oldum mudārā kılsañ olmaz mı

- Der-ḥuzûr-ı dostân-ı bâ-vefâ
Sîne şâf oldu kâmusı bâ-şafâ
- Birbiriyle şarmaşup öpişdiler
Hem kaçışup barışup görüşdiler
- Göriccek bu zevki yârân-ı şafâ
Taḥsîn idüp didiler heb merḥabâ
- 740 Çok şafâlar kesb olındı ba'd-ez-ân
Çok laṭîfe vâki' oldu der-miyân
- Bu fakîre cümle yârân-ı şafâ
Hem daḥı ḥallân u iḥvân-ı vefâ
- Ser-güzeşt-i meclisân ol dem şehâ
Nazmını teklîf itdiler baña
- Bi'z-zarûrî bu fakîr daḥı i yâr
Eyledüm nazmında sa'y-ı bî-şumâr
- Çâr u nâ-çâr baña nazm itdürdiler
Meclis aḥvâlini söyletdürdiler
- 745 Cümle keyfiyyâtı keyfe mettefaḥ
Eyledüm tefsîr ey şâhib-sebaḥ
- Keyfüñ(üñ) keyfiyyet-i aḥvâlini
Ekl ider anlar anuñ aḥvâlini [28a]
- Heb lisân-ı ḥâl ile söyler bular
Hem daḥı bi'l-ḳuvve nuṭḳ eyler bular
- Her kaçan irse kemâle ey cüvân
Ol zamân âdem gibi söyler 'ayân
- Zîra ol da âdem olur 'âkıbet
Hem daḥı bir 'âlem olur 'âkıbet
- 750 Âdem olmaz irmeyince âdeme
Nâṭıḳ olmaz girmeyince âdeme

Keyfi çok ehl-i keyif itmiş beyân
Lîk heb neşr eylemişler der-cihân

Bu fakîr ü bende-i Fazl-ı Hudâ
İhtiyâr itdi bunuñ nazmın şehâ

Tâ ki ehl-i nazm okıya bā-nizām
Hem dağı vezn ile ide ihtirām

Umaram Hağdan bu nazmum der-cihân
Ola mergüb-ı zarîfân-ı zamân

755 Lîk şaklaya buni nâ-dândan
Tab'ı kec zihn(i) saķım hayvândan

Târihinden ger şorarsañ ey gulâm
Biñ kırk altıda oldu bu tamâm

Ger tefahhuş eyler iseñ nāmı ne
Mağzenü'l-esrâr didüm nāmına

Dâfi'ü'l-hüzn oldu bir nāmı dağı
Hüzni kalmaz okuyanlar ey ağı

Ġurbet-i kürbetle haste-dil olan
Okusa hüznü gider ol dem hemân

760 Ger hağā itdümse bunda bî-şumâr
Umaram kim 'afv idesiz yâ kibâr [28b]

Zîra kim yoğdur hağāsız bir kişi
Dâ'imâ sehv ü hağādur her işi

Buni nazm itmemden aķşā-yı murād
Budur ey ferhünde ferruğ kalbi şād

Bā'is ola bir du'āya bu baña
Hem sebeb ola şenāya bu baña

Okuyandan hem recām budur şehâ
Bu fakîri bir du'ā ile aña